

Aralık 2024

TEDARİK ZİNCİRİ ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE TÜRK ŞİRKETLERE ETKİSİ

(Bu makale 9 Aralık 2024 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Nasıl Bir Ekonomi Gazetesindeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Özellikle çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) kapsamında bir süredir şirketlerin gündemini meşgul eden tedarik zinciri özen yükümlülüğü, bir şirketin yalnızca kendi faaliyetlerinden değil, aynı zamanda iş ortakları ve tedarikçilerinin faaliyetlerinden kaynaklanabilecek çevresel, sosyal ve etik riskleri tanımlama, önleme ve yönetme sorumluluğu olarak tanımlanıyor.

Avrupa Parlamentosu, şirketlerin tedarik zincirlerindeki insan hakları, çevre ve iş etiği standartlarını gözetmelerini zorunlu kılan ve bu doğrultuda şirketlerin tedarikçileri üzerinde daha bir sıkı kontrole sahip olmasını hedefleyen düzenlemeler getirdi. 23 Şubat 2022'de duyurulan ve 25 Temmuz 2024'te yürürlüğe giren Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (*Corporate Sustainability Due Diligence Directive – CS3D*) ("**Direktif**") bu alandaki en önemli adımlardan biri. Bu düzenleme ile, büyük ölçekli şirketler ile belirli sektörlerde faaliyet gösteren küçük ölçekli şirketlerin tedarik zincirleri üzerinde durum tespiti yapmaları zorunlu hale getirilerek şirketlerin çevresel ve sosyal sorumluluklarının kapsamı tedarik zincirlerinin de dahil edilmesiyle genişletiliyor. Direktif'in zorunlu kıldığı durum tespiti, insan haklarının ve çevrenin korunması sorumlulukları karşısında şirketlerin tutumunun, uyumluluk seviyesinin ve bu doğrultuda şirket faaliyetleriyle ilişkili mevcut ve potansiyel olumsuz etkilerin tespitini kapsıyor. Durum tespiti sonucunda hazırlanacak raporlarla, insan haklarının korunması çerçevesinde çocuk işçiliği, zorla çalıştırma ve iş güvenliği gibi konulardaki ihlallerin tespit edilmesi, çevrenin korunması çerçevesinde, 4 Kasım 2016'da yürürlüğe giren Paris İklim Anlaşması'nın küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutma hedefi kapsamında, karbon ayak izinin azaltılması, çevre dostu üretim tekniklerinin kullanılması, ormansızlaşmanın engellenmesi ve iklim değişikliğine katkı sağlayan faaliyetlerin tespit edilmesi amaçlanıyor.

Direktif, uyumsuzluğa karşı caydırıcı bir unsur olması adına, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin Direktif'te belirtilen yükümlülüklerle uyumunu denetlemekle görevli birer merci oluşturmalarını ve bu mercilerin Direktif yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlere, bir önceki mali yıl küresel cirolarının %5'inden az olmayacak seviyede, etkili, orantılı ve caydırıcı parasal cezalar uygulamasını öngörüyor.

Direktif'te öngörülen yükümlülükler belirli ciro eşikleri kapsamındaki şirketlere 26 Temmuz 2027 tarihinden itibaren kademeli olarak uygulanacak. Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) doğrudan bu düzenlemelere tabi olmasalar da büyük şirketlerin tedarikçisi konumunda olan KOBİ'ler dolaylı olarak bu kurallara uyum sağlamak zorunda olacak.

Peki bu düzenlemeler Türk şirketleri nasıl etkileyecek? Direktif yalnızca Avrupa Birliği merkezli şirketleri değil, aynı zamanda Avrupa Birliği merkezli şirketler ile ticaret yapan tüm şirketleri kapsıyor. Dolayısıyla, Avrupa Birliği merkezli şirketler, tedarikçileri konumunda olan Türk

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

şirketlerden çevresel ve sosyal sorumluluk standartlarına uymalarını ve bu durumu ilgili uyum belgeleri ile kanıtlamalarını talep edebileceğinden, tedarikçi Türk şirketlerin söz konusu standartlara uyum sağlaması gerekiyor. Aksi takdirde, tedarikçi Türk şirketler Avrupa Birliği pazarında iş kaybı riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu riski bertaraf etmek adına atık yönetimi, enerji kullanımı ve karbon salınımı gibi çevresel sorumluluk politikalarının yazılı hale getirilerek şirketlerde uygulanması, çalışma koşulları, ücretlendirme, iş güvenliği gibi konularda uluslararası standartlara uyulması ve benzeri çalışmaların şimdiden yürütülmesinde fayda olacaktır.

Tedarik zinciri özen yükümlülüğü düzenlemeleri ile ilgili olarak yukarıda bahsettiğimiz konular çerçevesinde, tedarik zincirinin günümüzde artık sadece bir ürünün üretilip satılması süreci ile sınırlı kalmadığını, tedarik sürecinin temiz, etik ve sürdürülebilir olarak yürütülüp ürünün yanında değer de üretilmesinin hedeflendiğini söyleyebiliriz. Sürdürülebilir ve etik üretim yapan şirketler Avrupa Birliği pazarında daha fazla tercih edileceğinden proaktif olarak bu yeni yükümlülüklerle uyum sağlamak, ilgili Türk şirketlere de uzun vadede küresel rekabet açısından avantaj yaratacak.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr

Av. İlay Erarslan

ierarslan@kolcuoglu.av.tr